

УДК 343.31+343.35

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v97.2023.1>

А. В. Боровик

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОСЯГАННЯ НА ПРЕДСТАВНИКІВ ВЛАДИ, ВЧИНЕНІ У СПІВУЧАСТІ

Постановка проблеми. Важливе значення в межах дослідження суб'єктів злочинів, передбачених ст. 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 351, 351-1, 351-2 КК України, мають питання вчинення цих деліктів у співучасті. По-перше, слід з'ясувати як кваліфікувати ці кримінально протиправні діяння у випадку вчинення їх у співучасті, а по друге – чи доцільно визнавати вчинення їх у співучасті кваліфікуючою чи особливо кваліфікуючою ознакою цих злочинів.

Це забезпечить не лише правильність кваліфікації посягань на представників влади, але й дозволить виявити певні проблеми у зазначеній сфері та сформулювати відповідні рекомендації щодо їх розв'язання, зокрема шляхом удосконалення кримінального законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні проблеми кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян знайшли відображення у працях Г. Є. Болдаря, Л. П. Брич, А. С. Габуди, Н. О. Гуторової, Ю. П. Дзюби, Л. В. Дороша, О. О. Дудорова, О. В. Зайцева, І. М. Залялової, О. О. Кашкарова, В. А. Клименка, В. О. Навроцького, В. І. Осадчого та інших. Водночас низка питань у цій сфері залишаються недостатньо дослідженими або дискусійними, а тому потребують подальших наукових розвідок.

Мета статті полягає у дослідженні проблем кримінальної відповідальності за посягання на представників влади, вчинені у співучасті, задля формування на цій основі пропозицій щодо удосконалення кримінального законодавства та практики його застосування.

Виклад основного матеріалу. Проблематика співучасті у кримінальному правопорушенні традиційно вважається однією з найбільш складних у кримінальному праві. У доктрині мають місце значні розбіжності в підходах щодо багатьох аспектів інституту співучасті у кримінальному правопорушенні, а недостатньо чітка їх регламентація в кримінальному законі призводить до неоднозначності відповідної судової практики [1, с. 106].

У теорії кримінального права загальноприйнятою є думка про те, що *будь-які злочини та кримінальні проступки вчинені у співучасті зазвичай є більш небезпечними*, ніж кримінально каранні діяння вчинені однією особою.

Так, А. А. Вознюк зазначає, що суспільна небезпека умисних спільних дій кількох суб'єктів злочину зумовлена такими чинниками: об'єднанням індивідуальних знань, умінь, навичок співучасників; полегшенням готування до злочину, безпосереднього його вчинення та приховування; здатністю реалізувати мету, яку неспроможна досягти одна особа; ускладненням виявлення, запобігання, роз-

криття й розслідування злочинів, учинених у співучасті, тощо [2, с. 23-24]. Натомість О. О. Дудоров наголошує, що вочевидь, було б неправильно стверджувати, що суспільна небезпека злочину, скоєного в співучасті, за рівності інших умов завжди є більшою, ніж суспільна небезпека злочину, вчиненого особою індивідуально (самостійно). Адже поєднання зусиль кількох суб'єктів може і не вплинути на ті обставини вчиненого ними злочину, які є значущими з точки зору його кваліфікації і призначення за нього покарання [1, с. 108]. В контексті цього І. М. Залялова наголошує, що враховуючи можливі способи вчинення втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, слід вказати, що вчинення цього злочину у співучасті не може виступати чинником суттєвого підвищення суспільної небезпечності, оскільки такий злочин є ненасильницьким злочином, у якому поєднання зусиль співучасників полегшує здійснення посягання [3, с. 145].

Окремої уваги заслуговують питання кримінально-правової оцінки посягань на представників влади декількох осіб, з яких лише одна володіє ознаками суб'єкта кримінального правопорушення. Йдеться про *проблему групового вчинення кримінального правопорушення*. Практично у такій ситуації особа, яка посягала на представника влади, повинна відповідати як за вчинення злочину одноособово, тобто поза межами інституту співучасті. Мають рацію вчені в тому, що учинення злочину групою осіб, у якій лише одна особа є суб'єктом злочину зазвичай є більш суспільно небезпечним, ніж учинення злочину однією особою. Дії конкретної особи в складі групи можуть бути більш суспільно небезпечними за аналогічні дії поза нею. Це зумовлено тим, що особа розраховує на підтримку інших учасників групи, а отже, може діяти активніше, агресивніше, зухваліше. У групі учасник прагне себе проявити, довести, що він – лідер [4, с. 65]. У такій ситуації зазвичай значно полегшується вчинення злочину, а також може виникати неконтрольований розвиток подій, зокрема спричинення малолітнім чи особою, що страждає на психічні захворювання чи недоумство, більш тяжких наслідків, ніж ті, які охоплювались умислом винного [5, с. 139].

Інакше кажучи, суспільна небезпечність таких його дій зростає, однак суб'єкт злочину відповідатиме за порушення, учинене не у співучасті. З огляду на це, використання під час учинення злочину неосудних осіб не містить жодних додаткових підстав для кримінальної відповідальності. З такою позицією погодитися доволі складно, а тому зазначеній особі повинні ставитись у вину і використання осіб, які не підлягають кримінальній відповідальності [4, с. 65].

В контексті вирішення проблеми О.В. Головкін пропонує внести зміни до переліку обставин, які обтяжують покарання, виклавши п. 9 ч. 1 ст. 67 КК у такій редакції: «вчинення злочину спільно або з використанням малолітнього або особи, що страждає психічним захворюванням чи недоумством» [6, с. 9-10]. Безумовно позиція вченого заслуговує на увагу, однак вона не достатньо враховує ступінь суспільної небезпеки таких дій, а також передбачає призначення покарання за відповідною частиною статті, яка не охоплює вчинення кримінального правопорушення у певній формі співучасті.

Більш оптимальним шляхом розв'язання цієї проблеми в КК України вбачається, той що пропонують О. О. Кваша [7, с. 10], О. О. Дудоров [1, с. 657]

та А.А. Вознюк [4, с. 164]. Він передбачає доповнення КК України нормою, яка надавала б можливість суб'єкта кримінального правопорушення, який спільно з особою, яка не визнається суб'єктом кримінального припорошення, вчинив злочин чи кримінальний проступок, притягнути до кримінальної відповідальності як за кримінальне правопорушення, вчинене групою осіб. Тобто така особа підлягає кримінальній відповідальності за відповідними частинами статей Особливої частини КК України, які передбачають відповідальність за вчинення злочину групою осіб. Для реалізації цього положення склади посягань на представників влади повинні містити відповідні кваліфікуючі чи особливо кваліфікуючі ознаки, що передбачають вчинення відповідного делікту групою осіб.

Паралельно з цим слід погодитися з А. А. Вознюком, який окрім вищезазначеного правила пропонує також внести зміни до обставини, що обтяжує покарання, передбаченої п. 9 ч. 1 ст. 67 КК України, виклавши її в такій редакції: «вчинення злочину спільно з особою, яка відповідно до закону не підлягає кримінальній відповідальності за вчинене, обмежено осудною особою або з використанням таких осіб» [4, с. 164]. Позиція вченого узгоджується з принципом *non bis in idem* за умови застосування або відповідної кваліфікуючої (особливо кваліфікуючої) ознаки, або обставини, що обтяжує покарання. У протилежному випадку дії особи, яка вчиняє кримінальне правопорушення спільно з особою, яка не визнається суб'єктом злочину чи проступку, одержують подвійну кримінально-правову оцінку.

Перейдемо до розгляду *проблем співучасті як кваліфікуючої чи особливо кваліфікуючої ознаки* посягань на представників влади. Виникає питання чи потрібно у відповідних кваліфікованих чи особливо кваліфікованих складах посягань на представників влади передбачати відповідальність за їх вчинення у певних формах співучасті. До речі під формою співучасті пропонують вважати спосіб організації умисної спільної участі декількох суб'єктів кримінального правопорушення в учиненні умисного кримінального правопорушення [8, с. 54].

Відповідно до положень ст. 28 КК України формами співучасті є група осіб, група осіб за попередньою змовою, організована група та злочинна організація. А. А. Вознюк слушно зазначає, що ступінь суспільної небезпеки кожного злочинного об'єднання різний і визначається системою його кримінально-правових ознак [9, с. 63-64].

Вчинення злочину у співучасті визнається особливо кваліфікуючою ознакою лише погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу. В ч. 4 ст. 345 КК України встановлено відповідальність за дії, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, вчинені *організованою групою*. Дефініція цієї форми співучасті визначена у ч. 3 ст. 28 КК України: кримінальне правопорушення визнають учиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три та більше), які попередньо зорганізувалися в стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) кримінальних правопорушень, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи. На підставі аналізу положень цієї статті можна виокремити такі ознаки організованої

групи: 1) участь в ній декількох (трьох і більше) осіб; 2) попередня зорганізованість в об'єднання її учасників; 3) стійкість групи; 4) мета вчинення двох і більше кримінальних правопорушень; 5) об'єднаність єдиним планом, відомим усім учасникам групи; 6) розподіл функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану.

Позиція законодавця щодо кваліфікуючої ознаки, закріпленої в ч. 4 ст. 345 КК України викликає критичні зауваження.

По-перше, чому така особливо кваліфікуюча ознака передбачена лише для одного злочину. Невже інші посягання на представників влади не можуть вчинятися у співучасті? Чому вона не встановлена у складі погрози або насильства щодо державного чи громадського діяча (ст. 346 КК), адже діяння, передбачені ст. 345, 346 КК України тотожні і відрізняються лише категорією потерпілих¹?

По-друге, чому законодавець особливо кваліфікуючою ознакою визнав вчинення злочину саме в складі організованої групи, а не групи осіб чи групи осіб за попередньою змовою. Звернення до судової статистик за 2021 р. свідчить, що за вказаний період засуджено за вчинення кримінальних правопорушень у складі групи лише 17,8 % осіб за ст. 342 КК України; 83,3 % – за ст. 343 КК України та 6,5 % – за ст. 345 КК України (відсоток брався від усіх засуджених за окремою статтею).

Водночас жодної особи не засуджено за вчинення злочинів, передбачених ст. 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 351, 351-1, 351-2 КК України, у складі організованої групи та злочинної організації [12]. Таким чином можна стверджувати, що для посягань на представників влади зазвичай не характерне вчинення відповідних злочинів в організованих формах співучасті, хоча така можливість звісно не виключається.

Водночас визнання вчинення злочину у складі організованої групи кваліфікуючою ознакою в ч. 4 ст. 345 КК України є порушенням правил побудови кваліфікованих і особливо кваліфікованих складів злочинів.

Слід погодитися з тим, що законодавець визнаючи такою, яка обтяжує відповідальність, лише одну обставину, порушує певну логіку побудови кваліфікованих та особливо кваліфікованих складів, зокрема в контексті диференціації форм співучасті в кримінальному правопорушенні [13, с. 84-85]. кваліфікуючі й особливо кваліфікуючі ознаки повинні розташовуватися послідовно: від тих, які вказують на меншу суспільну небезпеку, до більш суспільно небезпечних [14, с. 225]. Форми співучасті, закріплені в ст. 28 КК України, а також статтях Особливої частини КК України, розміщені за ступенем суспільної небезпеки: від найменш до найбільш небезпечних. Якщо кваліфікуюча ознака певного злочину передбачає одну форму співучасті (наприклад, учинення злочину групою осіб за попередньою змовою), то наступна особливо кваліфікуюча ознака має передбачати вчинення його в більш небезпечній на один ступінь формі співучасті (тобто організованою групою) [15, с. 167].

Це правило порушено у зв'язку з тим, що серед кваліфікуючих ознак злочину, передбаченого ст. 345 КК України, встановлено його вчинення в складі найбільш

¹ Більш детально про особливості цих потерпілих йдеться в попередніх публікаціях [10; 11].

небезпечної серед форм співучасті, які можуть визнаватися кваліфікуючими чи особливо кваліфікуючими ознаками певного злочину. Очевидно, що тут допущено помилку. Адже на практиці вчинення погроз або насильства в складі організованої групи трапляється рідко, оскільки це діяння має високий рівень латентності. Його також досить складно довести через труднощі встановлення всіх ознак організованої групи. Відтак у статистичних обліках ч. 4 ст. 345 КК України практично не фігурує [13, с. 85].

Тому виникає запитання, вчинення злочину, передбаченого ст. 345 КК України, у яких формах співучасті слід визнавати кваліфікуючою чи особливо кваліфікуючою ознакою? І чи доцільно це робити?

У кримінальному законодавстві зарубіжних країн створення злочинних об'єднань та участь в них криміналізується зазвичай в двох варіантах: 1) в межах кваліфікуючих чи особливо кваліфікуючих ознак певних складів злочинів; 2) в межах самостійних складів злочинів. Поряд з цим в кримінальному законодавстві окремих зарубіжних країн реалізовано обидва підходи до криміналізації вказаних діянь [16, с. 108].

З огляду на те, що кримінальна відповідальність за створення злочинної організації, керівництво нею та участь в ній встановлена в самостійному складі злочину, передбаченому ст. 255 КК України, визнавати вчинення погроз або насильства щодо працівника правоохоронного органу учасниками злочинної організації кваліфікуючою чи особливо кваліфікуючою ознакою злочину, передбаченого ст. 345 КК України, немає потреби. Адже у таких ситуаціях вчинене слід кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ст. 255 та 345 КК України. В протилежному випадку будуть порушені інші правила, встановлені в КК України, зокрема щодо заборони притягувати до кримінальної відповідальності двічі за одне й теж (*non bis in idem*).

Така позиція щодо кваліфікації погроз або насильства щодо працівників правоохоронних органів, учинених учасниками злочинної організації, повинна бути поширена й на інші посягання на представників влади.

Делікти проти представників влади можуть бути вчинені і учасниками злочинної спільноти. Така можливість є малоймовірною², однак її не слід виключати. Однак у цьому випадку слід застосовувати ті ж правила, що стосуються учасників злочинної організації.

Щодо інших форм співучасті слід звернути увагу на те, що в теорії кримінального права дослідники висловлювали певні пропозиції з цього приводу.

А. С. Габуда, наприклад, стверджував, що для того, щоб груповий опір отримав належну кримінально-правову оцінку, ст. 342 КК України потрібно доповнити кваліфікуючою ознакою – «опір, вчинений групою осіб» [22, с. 15].

На думку В. П. Беленка доречно передбачити в ст. 345 КК України вчинення погроз або насильства в складі групи осіб [23, с. 339].

А. М. Удод пропонує доповнити ч. 3 ст. 345 КК України вчиненням цього злочину групою осіб за попередньою змовою (урахування цієї пропозиції забезпечить

² Це можна пояснити труднощами кваліфікації дій учасників цієї форми співучасті, на чому неодноразово наголошували вчені [17; 18; 19; 20; 21].

послідовність і повноту кримінально-правового захисту працівників правоохоронних органів від групових форм злочинної поведінки, сприятиме ефективнішій реалізації принципів справедливості й індивідуалізації кримінальної відповідальності) та залишити чинну редакцію ч. 4 ст. 345 КК України, попри відсутність судової практики (така позиція зумовлена певним превентивним потенціалом цієї норми та виконанням нею ролі додаткової кримінально-правової гарантії діяльності правоохоронних органів в умовах інтенсифікації протидії організованій злочинності в Україні) [24, с. 149; 25, с. 11].

Аналіз позицій вчених щодо кваліфікованих чи особливо кваліфікованих складів посягань на представників влади, що вчиняються у співучасті, свідчить про те, що вони різні за змістом та носять фрагментарний характер, оскільки не містять пропозицій щодо комплексного розв'язання проблеми.

Вчені звертають увагу й на інші проблеми, які можуть виникнути під час кваліфікації посягань на представників влади, що вчиняються у співучасті. Наприклад, Л. П. Брич стверджує, що у разі, якщо погроза вбивством щодо осіб, перелік яких міститься у ч. 1 ст. 346 КК України, вчинена членом організованої групи, виникає конкуренція кількох спеціальних норм з обтяжуючими ознаками. Виходячи з принципу недопустимості подвійного ставлення у вину, кваліфікація за сукупністю злочинів, передбачених ч. 1 ст. 346 і ч. 2 ст. 129 КК України, є недопустимою. За такого виду конкуренції повинна бути застосована норма, що передбачає більш небезпечний злочин, тобто ч. 2 ст. 129 КК України [26, с. 1059].

Ці та інші проблемні питання кваліфікації посягань на представників влади, що вчиняються у співучасті, свідчить про серйозні вади визнання кваліфікуючими чи особливо кваліфікуючими ознаками таких деліктів, учинення їх групою осіб, групою осіб за попередньою змовою та організованою групою. Водночас найбільш вдалим видається підхід, запропонований авторами проєкту КК.

На початку розділу 9.7. «Кримінальні правопорушення проти порядку публічного управління та авторитету держави» міститься перелік ознак, що підвищують тяжкість злочину. Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 9.7.2. проєкту ознакою, що підвищують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим розділом, є вчинення умисного злочину в складі або за завданням організованої групи чи злочинної організації. Натомість у п. 3 ч. 1 ст. 9.7.3. проєкту ознакою, що підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим розділом, є вчинення умисного злочину в складі простої групи [27].

У межах цього дослідження варто звернути увагу й на те *як кваліфікувати посягання на представників влади, вчинене учасниками спеціальних видів злочинних об'єднань таких як банда, терористична група чи терористична організація, не передбачене законом воєнізоване або збройне формування*. Видається, що кваліфікація у таких випадках має здійснюватися за сукупністю кримінальних правопорушень: з одного боку за ст. 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 351, 351-1, 351-2 КК України, а з другого боку – за ст. 257, 258-3, 260 КК України.

Водночас варто погодитися з тим, що навіть якщо й банди, терористичні групи та організації, не передбачені законом воєнізовані або збройні формування тощо і визнаватимуться самостійними формами співучасті, кваліфікація злочинів,

учинених їх учасниками, вимагає, щоб вони узгоджувалися зі злочинними об'єднаннями, передбаченими ст. 28 КК України. Адже переважна більшість кваліфікованих та особливо кваліфікованих складів злочинів, у яких міститься така кваліфікуюча ознака як вчинення злочину у певній формі співучасті, пов'язана саме зі злочинними об'єднаннями, передбаченими ст. 28 КК України [28; 29]. Це твердження слід врахувати під час комплексного реформування кримінального законодавства України.

Висновки. За результатами дослідження проблем кримінальної відповідальності за посягання на представників влади, вчинені у співучасті, можна запропонувати декілька висновків.

1. Делікти проти представників влади, вчинені у співучасті, зазвичай є більш небезпечними, ніж кримінально каранні діяння вчинені однією особою.

2. Найбільш оптимальним шляхом розв'язання проблеми групового вчинення посягань на представників влади у складі декількох осіб, з яких лише одна володіє ознаками суб'єкта кримінального правопорушення, є доповнення КК України нормою, яка надавала б можливість суб'єкта кримінального правопорушення, який спільно з особою, яка не визнається суб'єктом кримінального припорошення, вчинив злочин чи кримінальний проступок, притягнути до кримінальної відповідальності як за кримінальне правопорушення, вчинене групою осіб. Тобто така особа підлягає кримінальній відповідальності за відповідними частинами статей Особливої частини КК України, які передбачають відповідальність за вчинення злочину групою осіб. Для реалізації цього положення склади посягань на представників влади повинні містити відповідні кваліфікуючі чи особливо кваліфікуючі ознаки, що передбачають вчинення відповідного делікту групою осіб.

3. З поміж усіх посягань, передбачених ст. 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 351, 351-1, 351-2 КК України, вчинення злочину у співучасті визнається кваліфікуючою ознакою лише погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу (ч. 4 ст. 345 КК України). Необґрунтованість позиції законодавця є очевидною з огляду на відсутність системного підходу щодо конструювання відповідних кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих ознак) посягань на представників влади, пов'язаних з вчиненням цих деліктів у співучасті, а також порушенням правил побудови кваліфікованих і особливо кваліфікованих складів злочинів.

4. Під час кваліфікації посягань на представників влади у випадку вчинення їх у співучасті слід виходити з форми співучасті, у якій вчинено кримінальне правопорушення, а також наявності чи відсутності відповідного кваліфікованого чи особливо кваліфікованого складу кримінального правопорушення.

5. Проблеми кримінальної відповідальності за посягання на представників влади, вчинені у співучасті, слід вирішувати комплексно під час реформування кримінального законодавства шляхом формування на початку розділу відповідного переліку ознак, що підвищують тяжкість злочину на один чи два ступені як це має місце в проєкті КК України.

6. Посягання на представників влади, вчинене учасниками спеціальних видів злочинних об'єднань таких як банда, терористична група чи терористична орга-

нізація, не передбачене законом воєнізоване або збройне формування слід кваліфікувати за сукупністю кримінальних правопорушень: з одного боку за ст. 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 351, 351-1, 351-2 КК України, а з другого боку – за ст. 257, 258-3, 260 КК України.

Література

1. Дудоров О. О. Кримінальне право: теорія і практика (вибрані праці). Київ : Ваіте, 2017. 872 с.
2. Вознюк А. А. Окремі питання кримінально-правового значення співучасті у злочині. *Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України* : матеріали Всеукр. підсумк. наук.-практ. конф. Частина 2. (Київ, 12 берез. 2015 р.) Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. С. 23–25.
3. Залялова І. М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Донецьк, 2006. 186 с.
4. Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них : монографія. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 928 с.
5. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / відп. ред. С. С. Яценко. 2-ге вид., переробл. та доповн. Київ : А.С.К., 2002. 968 с.
6. Головкін О. В. Групова злочинність: специфіка виникнення і розвитку, механізми попередження : [монографія]. К. : Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи, 2007. 204 с.
7. Кваша О. О. Співучасть у злочині: сутність, структура та відповідальність : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2013. 467 с.
8. Вознюк А. А. Визначення поняття «форма співучасті» та її види в теорії кримінального права. *Науковий вісник Національної академії прокуратури України*. 2015. № 1. С. 46–56.
9. Вознюк А. А. Кримінально-правові ознаки злочинних об'єднань у визначенні ступеня їх суспільної небезпеки. *Актуальні проблеми кримінального права* : матеріали між. наук.-теорет. конф. (Київ, 21 листоп. 2014 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2014. С. 63–64.
10. Боровик А. В. Представник влади як потерпілий від кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2022. Випуск 3. С. 189–197.
11. Боровик А. В. Проблеми уніфікації потерпілих у складах кримінальних правопорушень проти представників влади. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2022. № 3 (77). С. 55–66.
12. Судова статистика. Звіт № 7 про склад засуджених за 2021 рік. *Судова влада України*. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvitnist_21
13. Беленок В. П. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу. : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2021. 353 с.
14. Мусиченко О. М. Зрозумілість сучасного кримінального закону : монографія. Миколаїв : Ліон, 2021. 308 с.
15. Вознюк А. А. Проблемні питання кваліфікації порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини, учиненого у співучасті. *Правові реформи в Україні* : матеріали V Всеукр. наук.-теорет. конф. (Київ, 16 жовт. 2013 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2013. Ч. 1. С. 167–168.
16. Вознюк А. А. Зарубіжний досвід диференціації кримінальної відповідальності за створення злочинних об'єднань та участь в них. *Верховенство права*. 2017. № 5. С. 107–113.
17. Вознюк А. А. Протидія організованій злочинності в Україні: перспективи удосконалення кримінального законодавства. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2020. № 1. С. 176–194.
18. Вознюк А. А. Актуальні питання кримінальної відповідальності учасників злочинної організації та злочинної спільноти. Актуальні проблеми кримінального права: матеріали XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 18 листоп. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 51–56.
19. Vozniuk A. Criminal and Legal Counteraction to the Activities of Criminal Authorities: The Ukrainian Model. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2022. Vol. 27, No. 1. PP. 9-19.
20. Кваша О.О. Вдосконалення законодавства у сфері протидії організованим формам злочинності: ілюзії та реальність. *Правова держава*. Вип. 32. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2021. С. 394-403.

21. Околіт О. В. Злочинна спільнота як форма співучасті. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2021. № 3 (17). С. 85–99.
22. Габуда А. С. Кримінально-правова характеристика складу опору особам, наділеним владними повноваженнями : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2012. 21 с.
23. Беленок В. П. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу, учинені організованою групою. *Актуальні проблеми кримінального права* : матеріали XI Всеукр. наук.-теорет. конф. (Київ, 20 листоп. 2020 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. С. 337–340.
24. Удод А. М. Кримінально-правова характеристика погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК України) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2013. 220 с.
25. Удод А. М. Кримінально-правова характеристика погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК України) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2013. 16 с.
26. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [А. М. Бойко, Л. П. Брич, О. О. Дудоров та ін.]; за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. [10-те вид., переробл. та доповн.]. Київ : Дакор, 2018. 1360 с.
27. Контрольний текст проекту нового КК України (станом на 30 грудня 2022 р.). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/12/30/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-30-12-2022.pdf>
28. Вознюк А. А. Банди, терористичні об'єднання, не передбачені законом воєнізовані або збройні формування – спеціальні види злочинних об'єднань чи самостійні форми співучасті? *Кримінально-правові та кримінологічні засоби протидії злочинам проти громадської безпеки та публічного порядку* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. до 25-річчя ХНУВС (18 квіт. 2019 р., м. Харків). Харків : ХНУВС, 2019. С. 51–53.
29. Вознюк А. А. Види організованих злочинних об'єднань у кримінальному законодавстві України та зарубіжних країн. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 4 (91). С. 42–50.

Анотація

Боровик А. В. Актуальні питання кримінальної відповідальності за посягання на представників влади, вчинені у співучасті. – Стаття.

У науковій статті дослідженні проблем кримінальної відповідальності за посягання на представників влади, вчинені у співучасті, задля формування на цій основі пропозицій щодо удосконалення кримінального законодавства та практики його застосування.

Встановлено, що делікти проти представників влади, вчинені у співучасті, зазвичай є більш небезпечними, ніж кримінально каранні діяння вчинені однією особою. Найбільш оптимальним шляхом розв'язання проблеми групового вчинення посягань на представників влади у складі декількох осіб, з яких лише одна володіє ознаками суб'єкта кримінального правопорушення, є доповнення КК України нормою, яка надавала б можливість суб'єкта кримінального правопорушення, який спільно з особою, яка не визнається суб'єктом кримінального припорошення, вчинив злочин чи кримінальний проступок, притягнути до кримінальної відповідальності як за кримінальне правопорушення, вчинене групою осіб.

Виявлено необґрунтованість позиції законодавця, яка є очевидною з огляду на відсутність системного підходу щодо конструювання відповідних кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих ознак) посягань на представників влади, пов'язаних з вчиненням цих деліктів у співучасті, а також порушенням правил побудови кваліфікованих і особливо кваліфікованих складів злочинів.

Аргументовано, що під час кваліфікації посягань на представників влади у випадку вчинення їх у співучасті слід виходити з форми співучасті, у якій вчинено кримінальне правопорушення, а також наявності чи відсутності відповідного кваліфікованого чи особливо кваліфікованого складу кримінального правопорушення.

Проблеми кримінальної відповідальності за посягання на представників влади, вчинені у співучасті, запропоновано вирішувати комплексно під час реформування кримінального законодавства шляхом формування на початку розділу відповідного переліку ознак, що підвищують тяжкість злочину на один чи два ступені як це має місце в проєкті КК України.

Ключові слова: співучасті; група осіб; група осіб за попередньою змовою; організована група; злочинна організація; злочинна спільнота; представник влади; кваліфікований чи особливо кваліфікований склад кримінального правопорушення; кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян; форма співучасті; обставина, що обтяжує покарання.

Summary

Borovyk A. V. Current issues of criminal liability for attacks on government officials committed in accomplicity. – Article.

The article analyzes the issues of criminal liability for torts against public officials committed in accomplicity with a view to formulating proposals for improving criminal law and its application practice on this basis.

The author establishes that torts against public officials committed in accomplicity are usually more dangerous than criminalized acts committed by a single person. The most optimal way to solve the problem of group offenses against representatives of the authorities consisting of several persons, where only one has the characteristics of a criminal offense, is to supplement the Criminal Code of Ukraine with a provision which would enable a criminal offender who, together with a person who is not recognized as a criminal offender, has committed a crime or a criminal misdemeanor, to be prosecuted as for a criminal offense committed by a group of persons.

The author reveals that the legislator's position is unreasonable. It is evident because of the lack of a systematic approach to the construction of relevant qualifying (especially qualifying) features of attacks on government officials related to the commission of these torts in complicity, and also due to the violation of the rules for constructing qualified and especially qualified corpus delicti.

It is argued that, one should proceed from the form of complicity in which the criminal offense was committed, as well as the presence or absence of a relevant qualified or especially qualified corpus delicti of a criminal offense when qualifying attacks on government officials in case of their complicity.

The author proposes to address the issues of criminal liability for attacks on public officials committed in accomplicity in a comprehensive manner when reforming criminal law by forming a list of signs at the beginning of the section that increase the gravity of the crime by one or two degrees, as is the case in the draft Criminal Code of Ukraine.

Key words: accomplicity; group of persons; group of persons by prior conspiracy; organized group; criminal organization; criminal community; representative of the authorities; qualified or especially qualified criminal offense; criminal offenses against the authority of state authorities, local self-government bodies, and citizens' associations; form of complicity; aggravating circumstance.